

da çığır açan çalışmalar olmuştur. Hicrî 933-934 (1527-1528) (İFM, XV/1-4, s. 251-329), 1079-1080 (1669-1670) (İFM, XVII/1-4, s. 193-303), 1070-1071 (1660-1661) (İFM, XVIII/1-4, s. 304-347) 954-955 (1547-1548) (İFM, XIX, s. 219-276) ve 974-975 (1567-1568) (İFM, XIX/1-4, s. 277-332) yıllarına ait beş bütçe, XVI-XVII. yüzyıllardaki Osmanlı devlet hazinesinin gelir ve giderlerinin sistematik olarak verildiği ve tahlil edildiği çalışmalarıdır. Barkan aynı sistemle İstanbul saraylarına ait muhasebe defterlerini de yayımlamıştır. "Saray Mutfağının 894-895 (1489-1490) Yılına Ait Muhasebe Bilançosu" (İFM, XXIII, s. 380-398) ve "İstanbul Saraylarına Ait Muhasebe Defterleri" (Belgeler, sy. 13, 380 sayfa) adlı makaleler bu alandaki çalışmalarına örnek teşkil eder.

"Edirne Askerî Kassamına Ait Tereke Defterleri (1545-1659)" (Belgeler, III/5-6, s. 1-479) adlı kitap hacmindeki makalesi ise arşiv ve kütüphanelerdeki şer'iyye sicilleri arasında yüzlerce örneği bulunan tereke defterlerinin nasıl değerlendirilip yayımlanabileceği konusunda mükemmel bir incelemedir. Müellif diğer araştırmalarında olduğu gibi bu çalışmasının girişinde de (s. 1-78) belgelerin tanıtılması ve muhtevası, şer'î miras kaideleri, kölelerin durumu, faizle işletilen paralar, askerî sınıf mensuplarının çiftlikleri, ticaret ve sanatla ilgileri gibi hususları ele almıştır.

Barkan'ın ismini unutulmaz kılan kitaplarından en fazla yankı uyandıranlarından birisi de *Süleymaniye Cami ve İmareti İnşaâtı*'dır (I-II, Ankara 1972-1979). İnşaata ait defterlerin Türk İktisat Tarihi Enstitüsü elemanlarınca dökümünün yapılması ve Barkan'ın değerlendirmeleriyle meydana gelen bu eser, inşaat ve kültür tarihimize ışık tuttuğu gibi Osmanlı Türkleri'nin o asırdaki titiz ve disiplinli çalışmalarının da çok açık bir delilidir.

Enver Meriçli ile birlikte metnini hazırladıkları ve başında Barkan'ın tamamlanmış geniş bir değerlendirmesi (s. 1-144) ile yayımlanan *Hüdavendîgâr Lîvâsı Tahrir Defterleri I* (Ankara 1988), Osmanlı sosyal ve ekonomik tarihinin bir hazinesini oluşturan tahrir defterlerinin nasıl yayımlanması gerektiği konusunda önemli bir deneme niteliği taşımaktadır.

Barkan'ın Türk hukuk ve iktisat tarihinin çeşitli konularına ait birbirinden değerli Türkçe makalelerinden bazıları-

nın Fransızca ve İngilizce tercümeleri Avrupa'da şarkiyatla ilgili çeşitli dergilerde neşredilmiştir. Ayrıca Barkan kendi sahisiyle ilgili bazı kitapların tanıtım ve değerlendirmesini de yapmıştır. F. Braudel, R. Mantran, S. Ügener ve Ziya Karamursal'ın eserlerine yazdığı bazıları bir makale hacmindeki değerlendirmeler misal olarak verilebilir. Özellikle "Annales" ekolünün en başta gelen temsilcilerinden F. Braudel'in Akdeniz dünyası ile ilgili eserinin Osmanlı sosyal ve ekonomik tarihi bakımından önemi ve değeri onun tarafından tanıtılmış ve burada yer alan görüşlerin Osmanlı belgeleri çerçevesinde desteklenip yeni ipuçlarının ortaya konmasında önemli rol oynamıştır.

BİBLİYOGRAFYA:

İÜ İktisat Fakültesi'ndeki dosyası; Osman Öndeş, "Yeri Doldurulamayacak Büyük İlim Adamımız Ord. Prof. Lutfi Barkan'ın Ardından", *Yıllarboşu Tarih*, sy. 10, İstanbul 1979, s. 34-35; M. E. [Muzafer Erdost], "Yitirdiğimiz İktisat Tarihçisi Ömer Lutfi Barkan", *Yeni Ülke*, sy. 9, İstanbul 1979, s. 262-270; Lütfi Güçer, "Barkan ile Aydınlanan Tarih", *Milliyet*, İstanbul 30.09.1979, s. 2; Murat Çizakça, "Bir Büyük Hocayı Yitirdik", *Cumhuriyet*, İstanbul 31.08.1979, s. 2; Mahmut H. Şakiroğlu, "Ord.Prof. Ömer Lutfi Barkan: 1902-1979", *TTK Belleteri*, XLIV/173 (1980), s. 153-177; Halil Sahillioglu, "Ömer Lutfi Barkan", *Ord.Prof. Ömer Lutfi Barkan'a Armağan* (İFM özel sayısı), XLI/1-4 (1985), s. 3-38.

MÜBAHAT S. KÜTÜKOĞLU

BARNABA İNCİLİ

İlk dönem Hristiyanlarından
Aziz Barnaba'nın yazdığı,
kanonik İnciller'in aksine
teslis ve enkarnasyonu reddeden
ve Hz. Muhammed'in risâletini
müjdeleyen İncil.

Barnaba'nın Hayatı. Hristiyanlığın ilk döneminin en büyük şahsiyetlerinden olan Barnaba (Barnabas, Levi soyundan Kırısılı bir yahudi ailesine mensuptur. Asıl adı Yusuf'tur. Barnaba adı kendisine sonradan havârilere tarafından verilmiş olup bu adın aslının Ârâmîce'de "peygamber oğlu" anlamına gelen **bar nebûâh** olduğu belirtilmektedir (DB, I/2, s. 1461); Resullerin İşleri kitabının yazarına göre ise Barnaba "teselli oğlu" demektir (Resullerin İşleri, 4/36).

Havârilere biri olduğu hususu tartışmalı olan Barnaba (aş. bk.), Hristiyanlığın ilk döneminde önemli bir rol oynamış, bu sebeple Luka tarafından "Ruhlukudüs ve imanla dolu iyi bir adam"

(Resullerin İşleri, 11/24) olarak tavsif edilmiştir. Koyu bir yahudi iken İsa Mesih'in gâibden kendisine seslendiğini ve bu yeni dine inandığını belirterek Kudüs'e giden Pavlus (Saul) havârilere tarafından şüphe ile karşılanırken Barnaba onun hakkında hüsnü şehâdette bulunmuş ve cemaate alınmasını sağlamıştır (Resullerin İşleri, 9/26-27). Bu muhtemelen Barnaba ile Pavlus'un Tarsus'ta veya Kudüs'te Rabbi Gamaliel'in öğrencisi ve iki eski arkadaş olmalarından kaynaklanmıştır (DB, I/2, s. 1462). İlk Hristiyan cemaati içinde aktif görev üstlenen Barnaba cemaat temsilcisi olarak Antakya'ya gönderilir ve orada bu yeni dini yayma faaliyetine katılır (Resullerin İşleri, 11/19-23). Daha sonra Pavlus'u aramak için Tarsus'a gider ve onu bularak Antakya'ya getirir. Bir yıl boyunca beraberce Antakya'da bu yeni dini tebliğ ederler. Kudüs'teki büyük kıtlık üzerine Barnaba ve Pavlus Antakya Hristiyanlarının maddî yardımlarını Kudüs'e götürmekle (Resullerin İşleri, 11/25-30), Kudüs'teki işleri bitince de Suriye dışındaki putperest milletlere Hristiyanlığı tebliğ etmekle görevlendirilirler (Resullerin İşleri, 13/2). Barnaba Pavlus ile birlikte önce Kıbrıs'a, daha sonra da Pamfilya Pergası'na, Pisidyâ Antakyası'na, Konya, Lистра ve Derbe'ye gider (Resullerin İşleri, 13, 14). Lистра halkı onu ilâh Zeus diye kabul eder (Resullerin İşleri, 14/12). Bunun üzerine Antakya'ya döner ve yeni Hristiyan olanların, Mûsâ şeriatı üzere sünnet olmaları gerektiğini ileri sürenlerle mücadele eder. Antakya Hristiyan cemaatince meseleyi çözmesi için Pavlus ile birlikte Kudüs'e gönderilir. Burada havârilere meclisine katılan Barnaba tekrar Antakya'ya döner (Resullerin İşleri, 15). Daha sonra Pavlus ile aralarında anlaşmazlık çıkması üzerine ondan ayrılan Barnaba Kıbrıs'a gider (Resullerin İşleri, 15/36-39). Resullerin İşleri kitabı, Barnaba ile Pavlus arasındaki anlaşmazlığın Barnaba'nın yeğeni olan İncil yazarı Markos yüzünden çıktığını belirtir (Resullerin İşleri, 15/37-39). Acaba anlaşmazlığın gerçek sebebi bu mudur, yoksa Barnaba ile Pavlus arasında ideolojik bir farklılık da söz konusu mudur? Yeni Ahid'de böyle bir farklılıktan söz edilmez. Ancak Barnaba'nın sünnet olma konusunda fikir değiştirerek putperest iken Hristiyan olanların Mûsâ şeriatı üzere sünnet olmaları tezini savunduğunu ve böylece aynı görüşü savunan Saint Pierre ile birlikte hareket et-

tiğini görmekteyiz (Galatyalılar'a Mektup, 2/11-13). İşte Barnaba'nın Mûsâ şeriatını geçersiz sayan Pavlus'tan ayrılışının sebebini burada aramak gerekir.

Barnaba'nın hayatının daha sonraki dönemi hakkında Kitâb-ı Mukaddes'te bilgi yoktur. Ancak Pavlus'un Korintoslular'a Birinci Mektup'undan onun evlenmediği anlaşılmaktadır (9/5-6).

Pavlus Barnaba'yı havârilere saymakta (Korintoslular'a Birinci Mektup, 9/5-6), İskenderiyeli Clément de aynı bilgiyi vermektedir (Cirillo, s. 240). Barnaba'nın Hz. İsâ tarafından seçilen yetmiş şâkird arasında olduğu da nakledilmektedir. Müsevî-hristiyan geleneği Barnaba'nın havâri olduğunu ve Pavlus'un görüşlerine karşı çıktığını kabul eder.

Barnaba İncili. İskenderiye Kilisesi'nin temsilcileri olan Clément ve Origène, Barnaba'ya ait Yunanca bir mektubun mevcudiyetini naklederek. Bu mektup IV. yüzyıla ait *Codex Sinaiticus*'ta da zikredilmektedir. Tertullien, İbrânîler'e Mektup'un Barnaba'ya ait olduğunu nakletmekte, Grégoire de Nazianze da Barnaba'nın bir yazısından bahsetmektedir. Bunların dışında V. yüzyılda papa tarafından yasak kitaplar arasında kabul edilen bir de İncil'i vardır.

Barnaba İncili'nin bugün mevcut yegâne yazma nüshası İtalyanca'dır ve Viyana'daki Avusturya Millî Kütüphanesi'n-

de bulunmaktadır (Österreichische Nationalbibliothek, cod. 2662). Küçük boy, hacimli bir kitap görünümündeki bu nüsha meşin ciltlidir. 10.7 × 15.5 cm. ebadında ve 506 sayfadır. Kitabın ilk dört ve son altı sayfası boşdur. Diğer sayfalar ise sayfa kenarında 1 veya 2 cm. boşluk kalacak şekilde kırmızı çizgi ile çerçevelenmiştir. Kullanılan kısmın ilk dört sayfasında J. Fr. Cramer'in 20 Haziran 1713'te Prens Eugène de Savoie'ya yazdığı uzunca bir ithaf yazısı yer almaktadır. Ardından gelen otuz dört sayfa boşdur ve daha sonra İncil'in metni başlamaktadır. İtalyanca metnin kenarlarında Arapça notlar vardır. Yazma nüshanın kâğıdı filigranlıdır ve filigran Venedik veya çevre bölgelere aittir. Bu tür filigranlı kâğıt Avrupa'da XVI. yüzyılın ikinci yarısından itibaren üretilmiştir.

Yazının özellikleri bu nüshanın XIV ve XVI. yüzyıllar arasında yazıldığını, Kuzey İtalya özellikle de Venedik bölgesine ait olduğunu göstermektedir. Bütünü içerisinde metnin edebî cephesi XVI. yüzyılın ikinci yarısını yansıtmaktadır. Ancak L. Cirillo'ya göre (*Evangile de Barnabé*, s. 129) Barnaba İncili'nin mevcut yapısı tek bir yazarın eseri değildir. Metinde XVI. yüzyıldan önceye ait dil ve üslup özellikleri de vardır.

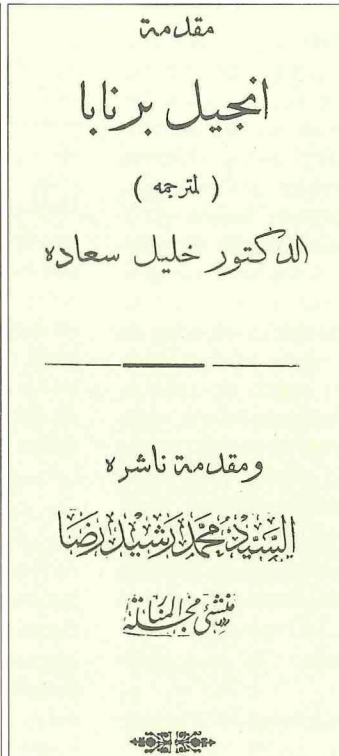
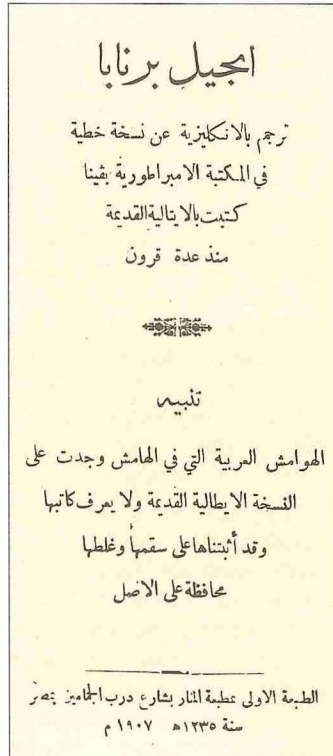
İtalyanca nüshanın kimin eseri olduğu hususu tartışmalıdır. Barnaba İnci-

li'nin uydurma olduğunu ileri sürenlere göre İtalyanca nüsha İncil yazarına aittir; gerçekte ise mevcut İtalyanca yazma nüshanın dili müstensihne aittir (Cirillo, s. 89). Müstensihnin kimliği konusunda da çeşitli ihtimaller vardır. Onun Venedikli biri olduğunu kabul etmek, yazma nüshanın ortaya çıkardığı pek çok problemi çözmektedir (Cirillo, s. 90). M. de Epalza, Barnaba İncili'nin hem yazarının hem de müstensihinin, Bologna'da ilâhiyat tahsili yapan ve daha sonra müslüman olarak Abdullah et-Tercümân adını alan Anselmo Turmeda olduğunu iddia etmekte (Cirillo, s. 51), ancak bu iddia isabetli görülmemektedir (Cirillo, s. 90).

Barnaba İncili'nin XVIII. yüzyılda mevcut olup günümüzde kaybolmuş bir İspanyolca nüshasının daha bulunduğu bilinmektedir. Bu nüshaya atıfta bulunan ilk yazar Adriaan Reeland'dır (Cirillo, s. 51). İspanyolca nüsha 1734'te mevcuttu. Zira Georges Sale 1734'te neşrettiği Kur'an tercümesinde ondan bahsetmektedir. Sale İspanyolca yazma nüshanın kendisine Dr. Holme tarafından verildiğini, 222 bölüm ve 420 sayfadan oluşan bu nüshanın İspanyolca ve okunaklı olduğunu, kitabın başında Arandalı Mustafa tarafından İtalyanca'dan çevrildiğinin belirtildiğini nakletmektedir. Sale *The Koran* adlı eserinde Barnaba İncili'nin İspanyolca nüshasından bazı pasajlar nakletmektedir. Dr. Joseph White da 1874'te, kendisine Barnaba İncili'nin İspanyolca nüshası hakkında bilgi veren Dr. Thomas Monkhouse'un İncil'in İspanyolca nüshası ile bir bölümünün İngilizce tercümesine sahip olduğunu bildirmekte ve İngilizce metinden 96, 97, 216, 217, 218, 219, 220, 221 ve 222. bölümleri nakletmektedir. Bugün İspanyolca nüshadan bilinenler Georges Sale ve Dr. Joseph White'ın naklettiklerinden ibarettir (Cirillo, s. 51-52).

Barnaba İncili'nin yine bu dönemlerde Arapça bir nüshasının bulunduğu da bildirilmektedir (Cirillo, s. 52). Ancak 1908'deki ilk Arapça tercümesinden önce Arapça bir Barnaba İncili'nin mevcudiyeti tesbit edilememiştir.

Sale ve White tarafından İspanyolca nüshadan İngilizce'ye tercüme edilerek neşredilen bölümlerin dışında Barnaba İncili'nin İtalyanca nüshasının İngilizce tercümesi ve uzun bir giriş bölümü ile birlikte ilk neşri Lonsdale ve Laura Ragg tarafından yapılmıştır (London 1907). Ancak adı geçen nâşirler, eserin orijinalin-

Barnaba
İncili'nin
Arapça
tercümesinin
kapağı ile
ilk sayfası

den istinsah ettikleri nüsha üzerinde çalıştıkları için bazı hatalar yapmışlardır (Cirillo, s. 39). Oxford'da Clarendon Press tarafından basılan ve Oxford University Press tarafından 1907'de neşredilen bu kitap esrareniz bir şekilde piyasadan kaybolmuştur. Bu neşirden iki nüsha British Museum ve Library of the Congress'de bulunmaktadır. Barnaba İncili üzerinde doktora tezi hazırlayan L. Cirillo, Clarendon Press'e yaptığı müracaat sonunda bu baskıya ait nüshaların imha edildiğini öğrenmiştir (Cirillo, s. 39).

İlk defa Dr. Halil Seâde tarafından İngilizce neşirden Arapça'ya tercüme edilip mütercimin ve M. Reşid Rızâ'nın önsözleriyle Kahire'de neşredilen (1908) Barnaba İncili, Murtazâ Kerîm Kırmânî tarafından Farsça'ya da tercüme edilmiştir (Tahran 1968).

Barnaba İncili'nin mevcudiyetine dair en eski hristiyan kaynakları, papa Géla-se'e ait genelge (*Decretum Gelasianum*) ile *Catalogue des soixante livres canoniques* (Cirillo, s. 37) adlı eserdir. Papa Géla-se'e ait genelgede resmen kutsal kabul edilen ve apokrif sayılan kitapların isimleri verilirken Barnaba İncili'nden de bahsedilir (DB, 1/1, s. 768). Çeşitli yazmalardan faydalanarak neşredilen Grekçe anonim katalogda da (*Catalogue des soixante livres canoniques*), Barnaba İncili apokrif kitaplar arasında sayılmaktadır (DB, 1/1, s. 769-770). Bu eski hristiyan kaynaklarında zikredilen Grekçe Barnaba İncili'nden sadece bir iki pasajın kaldığı, o İncil ile bugünkü İncil'in hiçbir alâkasının olmadığı ileri sürülmektedir (DBS, I, 480).

Decretum Gelasianum ve *Catalogue des soixante livres canoniques*'ten sonra Barnaba İncili uzun süre Batı kaynaklarında yer almaz. Nihayet ilk defa Jean-Albert Fabricius (ö. 1736), *Codex Apocryphus Novi Testamenti* adlı eserinin 1703 ve 1719 tarihli baskılarında bu eserden bahseder. Diğer taraftan Bernard de la Monnoye, Paris'te 1715'te neşredilen *Menagiana* adlı eserinde Barnaba İncili hakkında şunları yazar: "M. le Baron de Hohendorf, Türkler tarafından Aziz Barnaba'ya ait olduğuna inanılan, XV. yüzyılın ortalarına doğru Arapça'dan İtalyanca'ya çevrilmiş ve bir müddet sonra da istinsah edilmiş İncil'i gösterdi. Bu Prens Eugène'e ait tek nüshadır" (Cirillo, s. 49). Bernard de la Monnoye'un kitabından üç yıl sonra (1718) Londra'da John Toland'ın önemli ölçüde bu yazmadan bahseden *Nazarenus, or Je-*

wish, Gentile and Mahometan Christianity adlı eseri neşredildi. John Toland eserinde, dokuz yıl önce (1709), "Muhammedî İncil" veya "Türk İncili" dediği kitabı keşfettiğini belirterek yazma nüsha hakkında kendisine Prusya kralının danışmanı Jean Frédéric Cramer'in bilgi verdiğini nakletmektedir. John Toland Cramer'e kitabın önemini belirtmiş ve Baron de Hohendorf vasıtasıyla Prens Eugène de Savoie'yi haberdar etmiştir. Prens yazma nüshaya sahip olunca da Baron de Hohendorf bu yazmayı Bernard de la Monnoye'a göstermiştir (Cirillo, s. 50). Cramer'in ise bu nüshayı nasıl ve kimden elde ettiği bilinmemektedir. Barnaba İncili'nin bugün mevcut İtalyanca yazma nüshasının ilk dört sayfasında Jean Frédéric Cramer'in, 20 Haziran 1713'de Prens Eugène de Savoie'ya yazdığı ithaf yazısı yer almaktadır.

Barnaba İncili'nin *Decretum Gelasianum* ve *Catalogue des soixante livres canoniques*'te zikredilişinden 1703'te Jean Albert Fabricius'un ve 1715'te Bernard de la Monnoye'un kitaplarında bahsedilmesine kadarki dönem hakkında sadece İncil'in İspanyolca nüshasında bilgi vardır. Bu nüshanın önsözünde belirtildiğine göre İncil'in orijinal nüshasını ilk bulan Fra Marino adlı hristiyan keşiş, Irénée'nin yazılarından birinde onun Barnaba İncili'ne dayanarak Pavlus'un görüşlerini tenkit ettiğini görünce bu İncil'e karşı büyük bir ilgi duymuş ve onu aramaya koyulmuştur. Papa Sixte Quint'in dostu olan Fra Marino, bir gün papa ile birlikte papanın kütüphanesinde bulunduğu sırada papa uykuya dalmış, Fra Marino da oyalanmak için kütüphanedeki kitaplardan birini almış, aldığı ilk kitabın aradığı Barnaba İncili olduğunu görünce onu kübbesinin yeline gizlemiş, papa uyanınca da ondan izin isteyerek kitapla birlikte oradan ayrılmıştır. Daha sonra İncil'i okumuş ve müslüman olmuştur. Fra Marino'dan sonra elden ele dolaşan bu yazma nüsha nihayet Amsterdam'da bulunan büyük bir şahsiyete intikal etmiş, ondan da Prusya kralının danışmanı Cramer vasıtasıyla Prens Eugène de Savoie'ya geçmiş, 1738'de ise prensin kütüphanesiyle birlikte Viyana'daki Hofbibliothek'e intikal etmiştir.

Barnaba İncili'nin Muhtevası. Barnaba İncili bir giriş ile doğumundan semaya urucuna kadar Hz. İsa'nın hayatının anlatıldığı asıl bölümden (222 bab) oluşmaktadır.

Giriş kısmında bu kitabın Allah'ın peygamberi Hz. İsa'nın gerçek İncil'i oldu-

ğu ve onun havârisi Barnaba tarafından yazıldığı, şeytanın yanılttığı pek çok kişinin -ki aralarında Pavlus da vardır- tamamiyle yanlış bir akıdeyi yaydıkları, Hz. İsa'ya Allah'ın oğlu dedikleri, Allah'ın ebedî ahdi olan sünnet olmayı kabul etmedikleri, temiz ve helâl olmayan her besinin yenilebileceğine hükmettikleri ifade edilerek insanların hataya düşmeleri için bu İncil'in kaleme alındığı belirtilmektedir.

Asıl bölümde ise şu konular yer almaktadır: 1. Hz. İsa'nın dünyaya gelişi ve çocukluğu (1-9). Bu bölümde kanonik İnciller'de olduğu gibi annesi Meryem'e Cebrâil tarafından Hz. İsa'nın doğumunun müjdelenmesi (1-2), Hz. İsa'nın dünyaya gelişi (3-4), sünnet oluşu ve mâbede takdimi (5), müneccimlerin ziyareti ve Mısır'a kaçıışı (6-8), on iki yaşında Kudüs'ü ziyareti (9) anlatılmaktadır.

Barnaba İncili'nin bu ilk bölümünde kanonik İnciller'den Luka ve Matta'ya büyük benzerlikler görülmekle birlikte bazı farklılıklar da vardır. Luka İncili'ndeki (1/31-33), "Ve işte gebe kalıp bir oğlan doğuracaksın ve adını İsa koyacaksın. O büyük olacak, ona yüce Allah'ın oğlu denilecek; rab Allah ona babası Dâvûd'un tahtını verecek; Ya'küb'un evi üzerinde ebediyen saltanat sürecektir ve onun melekûtuna hiç son olmayacaktır" ifadesi, Barnaba İncili'nde şu şekildedir: "Allah seni, samimi bir kalple şeriatında yürüsünler diye İsrâil halkına gönderdiği bir peygamberin annesi olarak seçti." Luka İncili'nde (1/35) babasız dünyaya gelmesi sebebiyle Hz. İsa'ya Allah'ın oğlu denileceği bildirilirken Barnaba İncili'nde bu hadise şu şekilde anlatılmaktadır: "Ey Meryem! İnsan yokken insanı yaratan Allah, senden de erkek olmadan insan meydana getirmeye kâdirdir". Luka İncili'ndeki (2/11), "Çünkü bugün Dâvûd'un şehrinde size kurtarıcı doğdu, o da rab Mesih'tir" ifadesine karşılık Barnaba İncili'nde, "Dâvûd'un şehrinde rabbin peygamberi olan bir çocuk doğdu. O İsrâil evine büyük kurtuluş getirmektedir" şeklindedir.

2. Tebliğ faaliyetinin ilk yılı (10-46). Hz. İsa otuz yaşında iken Zeytindağı'nda melek Cebrâil kendisine İncil'i indirir. İsa'nın kalbine dolan bu kitapta Allah'ın ne yaptığı, ne söylediği, ne dilediği bulunmaktadır (10). Böylece Hz. İsa'nın peygamberliği başlamıştır. Bu kısım kanonik İnciller'deki İsa'nın vaftiz olma hikâyesine tekabül etmektedir. Hz. İsa

dağdan iner ve bir cüzzamlıyı iyileştirir (11). Kudüs'te mâbedde Allah adına ilk vaazını verir (12) ve Cebrâil'in emri üzerine Zeytindağı'nda İbrâhim'in kurbanının hâtırına Allah'a bir kurban takdim eder (13). Barnaba İncili'ndeki bu iki babda nakledilenler (12-13) kanonik İnciller'de yoktur. Çölde şeytan tarafından iğvâ edilmek istenen İsa daha sonra on iki havârisini seçer (14). Bu havârilere arasında kanonik İnciller'in aksine Barnaba da vardır. İsa bir düğünde suları şarap yapar (15). Meşhur dağ vaazını verir (16). Havârilere soruları üzerine Tanrı hakkında bilgi verir. Allah hakkında "babamızdır" denilmesini (İşaya, 63/16) izah eder; 144.000 peygamberden bahseder ve kendisinden sonra gelecek olan, bütün peygamber ve azizlerin en ulusu olan Allah elçisini müjdeler (17). Daha sonra Hz. İsa'nın öğütleri, çeşitli mucizeleri anlatılır (18-21). Sünnet olmanın Allah ile Hz. İbrâhim arasında yapılan ebedî bir ahid olduğu, bu uygulamanın Hz. Âdem ile başladığı, sünnet-sizin cennetten mahrum kalacağı ifade edilir (22-23). Hz. İbrâhim'in hikâyesi (26-29), domuz etinin ve yasaklanmış besinlerin yenilemeyeceği, putperestliğin en büyük günah olduğu vurgulanır (32). Şeytan hakkındaki bilgiler verilir (35-36). Temizlik kurallarının önemi (38), Âdem ile Havvâ'nın yaratılışı, şeytanın onları kandırması, Âdem ile Havva'ya Allah'ın resulü Muhammed'in geleceğinin bildirilmesi nakledilir (39). Hz. İsa kendisinin mesîh olmadığını ve gerçek mesîhin özelliklerini belirterek onun Hz. Muhammed olduğunu, yahudi din bilginlerinin kutsal yazıları değiştirdiklerini belirtir (42-44).

3. Hz. İsa'nın peygamberliğinin ikinci yılı (47-90). Roma askerlerinin İsa'yı tanrı olarak kabul etmeleri, bu sebeple İsa'nın Nain'i terketmesi (47), hastaları iyileştirmesi, sinagogdaki vaazı ve ibadet için çöle çekilmesi (48-50), şeytan, nihaî hüküm ve cehennem hakkındaki vaazları (51-62), mucizeleri, çeşitli meselelerle ilgili tâlimleri (63-81), kendisinden sonra gelecek gerçek mesîhi müjdelemesi (82) nakledilir.

4. Hz. İsa'nın peygamberliğinin üçüncü yılı (91-222). Romalı askerlerin İbrânileri İsa'nın tanrı olduğunu söylemeye zorlamaları, İsa'nın mesîh olmayıp sadece bir kul ve gerçek mesîhin müjdecisi olduğunu açıklaması (96), yetmiş iki kişiyi şakird olarak seçmesi (98), on iki havâri ile yetmiş iki şakirdin faaliyetle-

ri (99-126), Hz. İsa'nın Kudüs (127-131), Nain (133-138) ve Şam'daki faaliyetleri (139-143), Celile'ye dönüşü, gerçek Ferisiler hakkındaki beyanları (143-151), Nâsıra'dan Kudüs'e gidişi (151-162), kader hakkındaki tâlimleri ve bu konuda sadece Muhammed'in bilgi sahibi olduğu, çöldeki konuşmaları (163-179), Kudüs'te yazıcı Nicodeme ile karşılaşması (180-192), mesîhin İsmâil soyundan geleceği (191), Lazar'ın dirilişi (193-200), Kudüs'teki son olaylar, Hz. İsa'nın aranması, Cebrâil, Mikâil, İsrâfil ve Uriel tarafından semaya kaldırılıp üçüncü semaya bırakılması (215), Yahuda İskaryot'un işken-ge görüp çarmıha gerilmesi (217), İsa'nın annesine ve havârilere görünmesi (219-220), Barnaba'nın İsa'ya soruları, Hz. İsa'nın cevapları ve Barnaba'ya, "Bak Barnaba, benim dünyada kalışım süresince bütün olup bitenlerle ilgili olarak benim İncil'im elbette yazmalısın" şeklindeki tâlimatı ve orada bulunanların gözleri önünde dört melek tarafından semaya çıkarılışı (221), Hz. İsa'dan sonra havârilere çeşitli bölgelere dağılmaları, bazı insanların-Pavlus da dahil-İsa'nın ölüp dirildiğini, bazılarının ise ölüp dirilmediğini ileri sürmeleri, Barnaba'nın ise gerçekleri naklettiği bildirilir (222).

Barnaba İncili'nin genel teması şudur: Önceki kutsal yazılar tahrif edildiği için hakikati tekrar vazetmek üzere Tanrı İsa'yı görevlendirmişti. İsa'nın vazedeceği hakikat ise mesîhin İsmâil'in neslinden geleceğidir. Hz. İsa ne tanrı ne de mesîhtir. O mesîh olarak gelecek olan Hz. Muhammed'in müjdecisidir.

Metnin Tahlili. Barnaba İncili özellikle teslîsi ve Hz. İsa'nın ulûhiyyetini reddedip onun sadece gerçek mesîhi müjdeleyen bir peygamber olduğunu belirtmesi açısından kanonik İnciller'den ayrılmakta ve bu sebeple de hristiyanlar tarafından uydurma (apokrif) kabul edilmektedir. Hristiyan araştırmacılar bu İncil'in XVII. yüzyılda kaleme alındığını, hatta müslüman olmuş bir hristiyan tarafından yazılıp Barnaba'ya nisbet edildiğini ileri sürmekte, bunu ispat edebilmek için de çeşitli tenkitler yapmaktadırlar. Barnaba İncili'ne yöneltilen bu tenkitlerin bir kısmı mâkul olduğu halde çoğu peşin hükümle yola çıkıldığını göstermektedir. Tenkitlerin başlıcaları şunlardır: 1. Tarih ve coğrafya hataları. Münekkitler Barnaba İncili'ndeki bazı ifadelerden bu İncil yazarının Filistin coğrafyasını bilmediğini ileri sürmektedirler. Barnaba İncili'ndeki (Bab 20), "İsa

Celile denizine gitti ve bir gemiye bine rek kendi şehri Nâsıra'ya doğru yola çıktı" ve aynı babbaki, "Nâsıra şehrine gelince gemiciler..." ifadelerinden yazarın Nâsıra şehrinin deniz kenarında sandığını, yine aynı İncil'deki İsa'nın Nâsıra'ya gittiği (141), daha sonra gemiye bindiği (151) ve Kudüs'e vardığı (152) ifadelerinden de gerek Nâsıra gerekse Kudüs'ü deniz kenarında iki şehir olarak düşündüğünü ileri sürmektedirler (Benson, s. 14-15).

Barnaba İncili'ndeki bu bilgiler, "Nâsıra ve Kudüs şehirleri deniz kenarındadır ve birinden diğerine gemiyle gidilmektedir" şeklinde yorumlanabileceği gibi yazarın yol güzergâhında katedilen merhaleleri tafsîlâtıyla anlatmayıp sadece bir hadisenin bittiği ve diğerinin başladığı yerleri bildirdiği şeklinde de yorumlanabilir. Üstelik bu yorum Barnaba İncili'nin genel üslûbuna daha uygundur. Zira aynı İncil'de İsa'nın Nâsıra'ya yerleştiği, on iki yaşına gelince annesi Meryem ve Yûsuf'la birlikte Kudüs'e gittiği, tekrar Nâsıra'ya döndüğü (9), daha sonra annesiyle birlikte Zeytindağı'na çıktığı (10) belirtilmekte, ancak ne denizden ne de gemiden bahsedilmektedir.

Diğer taraftan Barnaba İncili'ndeki bu ifadeler bu İncil'in uydurma olduğuna delil olarak ileri sürülürken aynı olayla ilgili olarak Matta İncili'nde yer alan, "İsa kayığa bindi, denizi geçti ve kendi şehrine geldi" (9/1) ifadesi, sırf kanonik kabul edilen bir İncil'de yer aldığı için normal karşılanmaktadır.

Barnaba İncili'ndeki bir ifade (bab 99) yanlış tercüme edilerek yazarın Sur (Tyr) şehrini Şeria nehrinin yakınında zannettiği ileri sürülmekte ve bu husus tenkit edilmektedir. Halbuki yazar İncil'in başka bir yerinde (21) Sur şehrinin bulunduğu bölgeyi göstermektedir. Diğer taraftan İtalyanca nüshada bulunan "in tiro apresso il giordano" ifadesindeki "in tiro", Fenike'deki Sur şehrini göstermektedir. İtalyanca'da bu ifade "doğrudan" veya "müteakiben" anlamındadır (Cirillo, s. 395).

2. Hz. İsa dönemiyle bağdaşmayan çeşitli kavramlar. Münekkitler Barnaba İncili'nde bulunan bazı bilgilerin İsa dönemini değil Ortaçağ Avrupası'nı yansıttığını, bu sebeple kitabın Ortaçağ'da kaleme alındığını ileri sürmektedirler.

Barnaba İncili'nde (54) 60 minutiye bölünen altın bir dinardan söz edilmektedir. Bu ise, "Hz. İsa döneminde minu-

ti (minuto) denilen bir para birimi yoktu; Roma İmparatorluğu'nda kullanılan dinar ise altından değil, gümüşten yapılmaktaydı" denilerek tenkit konusu olmuştur. Bir para birimi olarak minuto XIV. yüzyılda kullanılmıştır. Ancak bu tabir Barnaba İncili'nin mütercim veya müstensihine ait olamaz mı? Diğer taraftan İsa zamanında altın veya gümüş paranın kullanıldığını Ahd-i Cedid'den anlamaktayız (Resullerin İşleri, 3/6; 20/33). Aynı şekilde, "İsa zamanında şarap deriden yapılmaya konmaktaydı" denilerek Barnaba İncili'ndeki fiçı tabirinin (152) tenkidi de bu ifadenin mütercime aidiyeti şeklinde çözümlenebilir. Yine İncil'de yer alan (121) mahkemenin işleyiş tarzı ve düello hadisesi (99), şekerin mevcudiyeti (119), taş ocaklarında çalışan işçiler (109) gibi hususların İsa dönemini değil Ortaçağ Avrupa'sını yansıttığı ileri sürülmektedir.

Bu İncil'deki, "Bir hedefe atışta bulunanları (ok atma tâlimi yapanları) gördünüz mü?" (110) ifadesinden hareketle bu tür askerî tâlimlerin o dönemden ziyade askerlerin çokça bulunduğu Ortaçağ Avrupası'na uygun olduğu şeklindeki tenkit de doğru değildir. Zira askerlerin bulunduğu her yerde atış tâlimlerinin olması tabiidir. Taş ocaklarında çalışan işçilerden bahsedilmesi de (109) gerçeklerle çelişmemektedir. Zira o dönem Filistin'inde, başta Süleyman Mâbedi olmak üzere çeşitli yapıların mevcudiyeti taş ocaklarının bulunduğu göstermektedir.

Bir başka tenkit de 222 bölümden oluşan bu İncil'in, XIII ve XIV. yüzyıllarda İtalya'da oldukça rağbet gören diatessaronları örnek alarak hazırlandığı iddiasıdır. "Dört kısmın uyumu" anlamına gelen diatessaron kelimesi, dört İncil'in tek bir kitap halinde özetlenmiş şekline verilen bir isimdir ve bu anlamda ilk defa milâttan sonra 150 yılında Tatien tarafından hazırlanan kitap için kullanılmıştır. Dolayısıyla XIII ve XIV. yüzyıllardan çok önce diatessaron mevcuttu.

Bu İncil'de Ahd-i Atik'ten yapılan iktibaslarda, milâttan sonra IV. yüzyılda Aziz Jérôme tarafından yapılan Latince tercümenin (Vulgate) kullanıldığı da iddia edilmektedir. Fakat tam aksine Kitâb-ı Mukaddes'in Latince tercümesinin Barnaba İncili'ne dayandığı da ileri sürülmektedir (The Gospel of Barnabas, s. XV).

Tenkitlerden biri de bu İncil'in müslüman olmuş bir hristiyan tarafından ya-

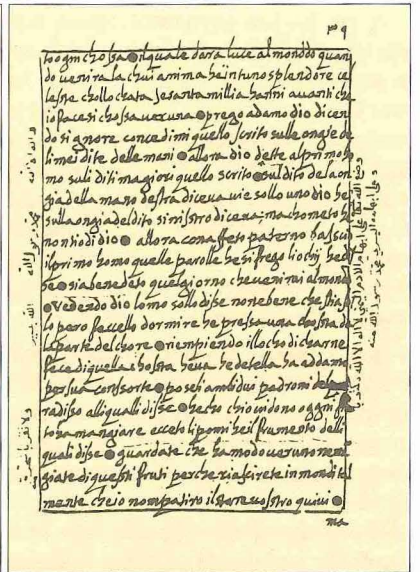
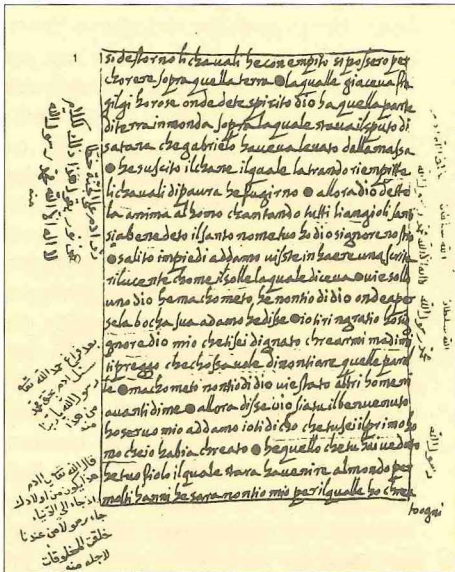
zılmış olduğu hususudur. Halbuki bizat hristiyan münekkithlerin de ortaya koydukları gibi Barnaba İncili bazı noktalarda Kur'an-ı Kerim'le çelişmektedir. Kur'an-ı Kerim'de göklerin yedi olduğu belirtilirken Barnaba İncili'nde dokuz olduğu ifade edilmektedir (105, 178). Kur'an-ı Kerim'de Hz. Meryem'in Hz. İsa'yı dünyaya getirirken doğum sancısı çektiği bildirilmekte (Meryem 19/23), halbuki Barnaba İncili'nde onu ağrısız doğurduğu nakledilmektedir (3). Barnaba İncili'nde İsa mesih olmadığını ısrarla dile getirirken (96) Kur'an-ı Kerim ondan mesih diye bahsetmektedir (Âl-i İmrân 3/45; en-Nisâ 4/171-172). Barnaba İncili'nin Kur'an-ı Kerim'le olan bu çelişkileri, bu İncil'in müslümanlar tarafından yazılmış olamayacağını göstermektedir.

Sonuç. Barnaba İncili'nde teslis ve enkarnasyon (ilâhî kelâmın ete kemiğe bürünmesi, İsa'nın tanrılığı) reddedilmiş, Hz. Peygamber'in nübüvveti müjdelenmiştir. Tanrı'nın birliğini savunan Barnaba İncili (90) O'na çocuk nisbet edilemeyeceğini (17), Hz. İsa'nın Allah'ın oğlu değil sadece bir peygamber olduğunu belirtmekte (1, 2, 4, 10, 11, 15, 19, 31, 44, 47, 52, 71, 82, 83, 96, 112, 156, 157), İsa'ya Allah'ın oğlu diyenlerin lanetleneceğini haber vermektedir (53, 212). Bu İncil'e göre nûr-ı Muhammedî her şeyden önce yaratılmıştır (12, 35, 39, 43); kâinat ise onun için yaratılmıştır, o bütün dünyaya

rahmet ve selâmet getirecektir (43). Hz. Âdem yaratıldığında kelime-i tevhidde onun adını görmüştür (39). Hz. Muhammed Allah'ın resulüdür (17, 72, 90) ve daha önceki peygamberlerin sözlerini açıklayacaktır (17). İsa Hz. Muhammed'den önceki son peygamberdir (97). Muhammed İsa'dan sonra gelecektir (17, 42) ve onunla ilgili yanlış kanaatleri ortadan kaldıracaktır (97). Tanrı'nın Hz. İbrâhim'e yaptığı mesihî vaad Hz. Muhammed ile tahakkuk edecektir (1, 12, 26, 29, 44, 63, 96, 97, 208) ve o mesih'tir (39, 41, 42, 44, 54, 97, 136, 163, 220).

Teslisi ve enkarnasyonu reddettiği ve Hz. Muhammed'in geleceğini müjdelediği için müslümanlar tarafından sahih kabul edilen Barnaba İncili, kanonik İnciller ve hristiyan akidesiyle çeliştiği gerekçesiyle hristiyanlar tarafından reddedilmekte, uydurma olduğu, hatta XVI. yüzyılda müslüman olmuş bir hristiyan tarafından yazıldığı ileri sürülmektedir. Barnaba İncili'nin bugün mevcut yegâne nüshası olan İtalyanca metnin, gerek kullanılan malzeme gerekse üslûp ve dil yönünden söz konusu dönem İtalya'sının bir ürünü olduğu açıktır. Ancak bu, Barnaba'ya nisbet edilen İncil'in o dönemde yazıldığını ve müellifinin söz konusu İncil'i İtalyanca yazıp kutsiyet ve otorite kazandırmak için Barnaba'ya nisbet ettiğini göstermez. Kaldı ki Ahd-i Atik'teki bir çok kitap, hatta mevcut şek-

Barnaba İncili'nin İtalyanca yazma nüshasında Hz. Muhammed'in peygamberliğini bildiren iki ayrı sayfa (Oesterreichische Nationalbibliothek, cod. nr. 2662)

liyle Tevrat, nisbet edildikleri şahıslar tarafından kaleme alınmadığı, çok sonra yazılıp söz konusu yazarlara nisbet edildiği halde bugün kanonik ve kutsal kabul edilmektedir. Bu İncil'in XVI. yüzyıldan çok önce yazıldığına, Barnaba'ya ait bir İncil'in mevcudiyetine dair deliller vardır. V. yüzyıla ait ve Papa Gélase tarafından neşredilen genelge Barnaba İncili'nin apokrif olduğunu belirtmekte ve okunması yasak kitaplar arasında zikretmektedir. VII. yüzyıldan önce kaleme alınan Grekçe *Catalogue des soixante livres canoniques* adlı belgede apokrif yirmi beş kitap arasında Barnaba İncili de zikredilmektedir. Şu halde V. yüzyılda Barnaba'ya nisbet edilen bir İncil mevcuttu. Bu İncil'in bugün elde bulunan İtalyanca nüsha ile ilgisinin olmadığı şeklindeki tenkit ise indirdir. V. yüzyıldan XVII. yüzyıla kadar bu İncil'den hiç bahsedilmemesine, dolayısıyla söz konusu İncil'in XVII. yüzyılda ortaya atılmış uydurma bir İncil olduğu iddiasına gelince bunun izahı kolaydır. Tecsid ve teslîsi reddeden Müsevî-hristiyan geleneğinin yazıları nasıl yasaklanmışsa aynı çizgideki Barnaba İncili de kilise tarafından mahkûm edilip yasaklanmış, bu sebeple kilisenin mutlak baskı ve otoritesi sebebiyle ortaya çıkarılamamıştır.

Mevcut şekliyle Barnaba İncili'ni Aziz Barnaba'ya nisbet etmek güç olsa da, L. Cirillo'nun da belirttiği gibi, bu İncil'de bir ilk ve asıl kaynağın varlığı kendini göstermektedir. Tecsid ve teslîse karşı çıkan bu ilk kaynak ilk dönem Hristiyanlığından itibaren mevcuttur. Müsevî-hristiyan geleneği bunun en belirgin tanığıdır. İlk Hristiyanlık tarihinde Pavlus'un görüşüne tâbi olan ve günümüz Hristiyanlığı şeklinde kendini gösteren cereyanın yanında, bir taraftan Yahudilik'teki tek tanrı inancına, diğer taraftan İslâm'daki kavramlara uygun bir Hristiyanlık anlayışı da vardır ve bu anlayış Ya'küb'un liderliğini yaptığı Müsevî-hristiyanlarca temsil edilmektedir. Nitekim Pavlus Galatyalılar'a Mektup'unda iki tür İncil'in vazedildiğini, kendi vazettiği İncil'in gerçek İncil olduğunu belirtmekte ve başka bir İncil'i vazedeni lânetlemektedir. Halbuki Hz. İsa'nın kardeşi Ya'küb'un liderliğindeki Müsevî-hristiyanlar bu ikinci İncil'i vazetmişlerdir. Dolayısıyla gerek teslîsi reddetmesi gerekse Hz. İsa'nın ulûhiyyetini kabul etmemesi sebebiyle Barnaba İncili'nin İslâm'ın etkisiyle İslâm'ın gelişinden sonra bir müslüman tarafından kaleme alınmış bir kitap olduğunu iddia etmek ta-

rihî gerçeklerle bağdaşmamaktadır. Zira mevcut Barnaba İncili'ndeki bazı hususlar İslâmî inançlara uymamaktadır (yk. bk.). Ayrıca o ısrarla "ahid", "sünnet olma" ve "Müsâ şeriatının ebediliği" üzerinde durmaktadır (95). Halbuki İslâmî telakkide sünnet ahdin zaruri şartı değildir ve ebedî şeriat Hz. Muhammed'in getirdiği şeriatıdır.

Sonuç olarak Barnaba İncili'nin ana temasını teşkil eden ve Hz. İsa'nın Tanrı'nın oğlu değil bir peygamber olduğu fikrini benimseyip teslîsi reddeden inanç, İslâm'dan çok önce ilk hristiyanlar arasında (Hz. İsa'nın kardeşi Ya'küb'un liderliğini yaptığı Müsevî-hristiyan cemaatinde) mevcuttu. Buna göre Barnaba İncili, Pavlus tarafından sahte diye nitelendirilen, fakat taraftarlarınca tam aksi iddia edilen gerçek İncil'i, Hz. İsa'nın vazettiği hakiki mesajını ihtiva etmektedir. Şu da bir gerçektir ki Barnaba'ya nisbet edilen bugünkü İncil, uzun tarihî seyri içerisinde birtakım ilâve ve müdahalelere mâruz kalmıştır. Ancak bunlar ana temanın orijinalliliğini ve eskiliğini ortadan kaldırmaz.

BİBLİYOGRAFYA :

Donald Guthrie, "Barnaba", *The New International Dictionary of the Christian Church*, Michigan 1974, s. 105; "Barnaba, Gospel of", a.e., s. 105; *İncilü Barnaba*, Kahire 1908; L. Cirillo, *Evangelio de Barnabé*, Paris 1977; *The Gospel of Barnabas*, Lahore 1986; *Barnabas İncili*, İstanbul, ts. (Kültür Basın Yayın Birliği); R. Benson, *İncil-i Barnaba, Bilimsel Bir Araştırma*, İstanbul 1985; Muhammed Ali Kutub, *Barnaba İncili Araştırmaları*, Konya 1988; Abdurrahman Aygün, *Hiz. Muhammed'i Müjdeleyen Barnaba İncili*, Konya 1989; *DB*, I/1, s. 768-770; I/2, s. 1461-1464, 1466-1467; *NDB*, s. 84; E. Amann, "Apocryphes du nouveau Testament", *DBS*, I, 480; J. Jomier, "L'Évangile Selon Barnabé", *MIDEO*, VI (1959-61), s. 137-226; a.mlf., "Une énigme persistante: L'Évangile dit de Barnabé", a.e., XIV (1980), s. 271-300; J. Slomp, "The Gospel in dispute", *Islamochristiana*, IV, Roma 1978, s. 67-112; *ERE*, II, 420-423.

OSMAN CİLACI

BAROK

Avrupa'da

XVI. yüzyıl sonunda doğan bir sanat üslubu.

Manierizmi takip eden karşı reformasyon hareketlerine bağlı olup XVIII. yüzyıl ortalarına kadar devam etmiştir. Baroque kelimesinin Portekizce'de gayri muntazam incilere verilen barroco isminden veya barok sanatın öncülerinden olan İtalyan ressam Federico Baroccio'nun (ö. 1612) soyadından alındığı sa-

nılmaktadır (bk. *Webster's Third*, s. 178). Barok kelimesinin, bu üslubun Fransızlar'ın klasik zevk anlayışına ters düşen gösterişli, abartmalı ve kurallara uymayan tarzı sebebiyle önceleri küçümtücü görülen anlamı, XIX. yüzyılda bu üslubun güzelliğinin anlaşılmasından sonra değişmiştir. Antikiteden çok şey alan barokta kahraman ideali hristiyan düşünce sistemi ile kaynaştırıldı. Mutlakiyetçilik, Allah'ın yeryüzündeki temsilcisi olarak kabul edilen krala bağlandı (Fransa'da XIV. Louis, İtalya'da papalar gibi) ve barokun ana prensiplerinden biri haline getirilip çeşitli Avrupa ülkelerinde değişik biçimlerde uygulandı.

Michelangelo'ya barokun babası unvanını kazandıran Floransa'daki Laurenziano kütüphane binasında mimari elemanların arasındaki denge bilinçli bir şekilde bozulmuş ve kendine has bir hareketlilik kazandırılmıştır. Cizvitler'in ana kilisesi olan Roma'daki II Gesu Kilisesi'nde yeni mekân anlayışıyla kullanılagelen mimari elemanların bir sentezi görülür. Yine Roma'da S. Carlo alle Quattro Fontane veya S. Maria della Pace Kilisesi'nde görülen kırık pencere alınlıkları, binaların iç ve dışındaki ışık-gölge oyunlarının yanında konkav ve konveks duvar alanları, kubbelerde dairenin yerini dikeye veya yatay ovalın alması gibi yenilikler geldi. Bu köklü değişikliklerin yanında barok mimarının en önemli özelliklerinden biri de yapı sanatının heykel, süsleme ve resim ile ayrılmaz bir bütün halini alması ve süslemede yoğun bir şekilde, (S) ve (C) formlarının, istirdye kabuğu motiflerinin ve altın yaldızın kullanılışıdır. Büyük saraylar ve köşkler havuz, fıskiye, kanal gibi su elemanları ile zenginleştirildi ve hareketlendirildi. Barok sarayların en güzel örneğini teşkil eden Paris yakınındaki Versailles Sarayı, uzun süre gerek Avrupa'nın gerekse

Avrupa baroğunun en muhteşem örneklerinden biri olan Paris yakınındaki Versailles Sarayı'ndan bir görünüş -Fransa

